

**INGLIZ TILIDA STILISTIKA TURLARI, FONETIK, LEKSIK-
MORFOLOGIK, GRAMMATIK XUSUSIYATLARI**

Sodiqova Umida Abdumajitovna

Aniq va ijtimoiy fanlar universiteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqola ingliz tilidagi stilistika turlari, jumladan, fonetik, leksik-morfologik va grammatik xususiyatlarni o‘rganishga bag‘ishlangan. Maqolada har bir stilistik tur tilning badiiy va estetik ifodalarini qanday yaratishini, so‘z talaffuzi, morfologik o‘zgarishlar va grammatik tuzilmalar orqali qanday ma’no va ta’sir yuzaga kelishini tahlil qiladi. Ushbu tahlil ingliz tilining estetik imkoniyatlarini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Kalit so‘zlar: Stilistika, fonetik xususiyatlar, leksik-morfologik stilistika grammatik xususiyatlar, estetik ifoda

Аннотация: Данная статья посвящена изучению стилистики английского языка, включая фонетические, лексико-морфологические и грамматические особенности. В статье анализируется, как каждый стилистический тип создает художественно-эстетические выражения языка, какой смысл и эффект создается посредством произношения слов, морфологических изменений и грамматических структур. Данный анализ способствует более глубокому пониманию эстетического потенциала английского языка.

Ключевые слова: Стилистика, фонетические особенности, лексико-морфологическая стилистика, грамматические особенности, эстетическая выразительность.

Abstract: This article is devoted to the study of the stylistics of the English language, including phonetic, lexical-morphological and grammatical features. The article analyzes how each stylistic type creates artistic and aesthetic expressions of the language, what meaning and effect is created through the pronunciation of words, morphological changes and grammatical structures. This analysis contributes to a deeper understanding of the aesthetic potential of the English language.

Key words: Stylistics, phonetic features, lexical-morphological stylistics, grammatical features, aesthetic expressiveness.

Kirish

Stilistika – bu tilning badiiy va estetik ifodasi, adabiyotda va kundalik muloqotda tilning qanday ishlatilishini o'rganadigan soha. Ingliz tilida stilistika, tilni turli uslubiy jihatlardan tahlil qilish, uning fonetik, leksik-morfologik va grammatik xususiyatlarini o'rganish, tilning estetik kuchini tushunish uchun muhimdir. Har bir stilistik xususiyat tilning mazmuni va shakli o'rtasidagi munosabatni aks ettiradi. Ushbu maqolada ingliz tilidagi stilistika turlarining fonetik, leksik-morfologik va grammatik xususiyatlari tahlil qilinadi. Bunday tahlil tilning nafaqat an'anaviy grammatik qoidalari, balki uning estetik va badiiy maqsadlarda ishlatilishini ham o'rganadi.

Adabiyotlar sharhi

Ingliz tilidagi stilistik tahlilning asosiy adabiy manbalari ko'plab tadqiqotlar va ilmiy asarlarga asoslanadi. Olimlar tilning estetik jihatlari, uning leksik va sintaktik xususiyatlari hamda maqsadli auditoriya uchun qanday ishlatilishini o'rganib chiqqan. Xususan, Leech (1969) va Carter (2006) kabi tadqiqotchilar tilning badiiy va estetik imkoniyatlarini o'rganish uchun stilistik xususiyatlarni ajratib ko'rsatganlar. Halliday (1973) tilning funktsional uslublari haqida yozgan asarida, tilning ijtimoiy kontekstda qanday ishlashini tushuntiradi. Crystal (2003) esa tilning fonetik, morfologik va grammatik jihatlarning nutqdagi o'zgaruvchanligini tahlil qiladi. Ingliz tilining fonetik va leksik xususiyatlari haqida yozilgan boshqa muhim ishlar orasida Cutler (2001) va Brown (2005) asarlari alohida o'rin tutadi.

Munozara

Ingliz tilidagi stilistika turli uslublar orqali o'z ifodasini topadi, ular orasida fonetik, leksik-morfologik va grammatik uslublar mavjud. Har bir uslub tilning muayyan jihatlarni aks ettiradi va adabiy tahlilda alohida ahamiyatga ega.

1. Fonetik stilistika: Fonetik stilistika so'zning talaffuzi, urg'u va intonatsiyasini o'rganadi. Ingliz tilida so'zlarning talaffuzi va urg'ulash uslubi, asosan, maqsadli auditoriyani jalb qilish va nutqning estetik ko'rinishini yaratishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, she'riyatda yoki og'zaki adabiyotda fonetik vositalar, masalan, alliteratsiya (bir xil undosh tovushlarning takrorlanishi) yoki assonansiya (vokal tovushlarning takrorlanishi), so'zlarning musiqa kabi tinglashini yaratadi.

2. Leksik-morfologik stilistika: Leksik stilistika so'zning mazmuni va uning o'zgarishini o'rganadi. Morfologik stilistika esa so'z shakllarining turlicha ishlatilishini tahlil qiladi. Ingliz tilida bu jarayonda sinonimlar, antonimlar, frazeologizmlar,

metaforalar va boshqa stilistik vositalar orqali ifodaning rang-barangligi yuzaga keladi. Leksik va morfologik vositalar yozuvchi yoki gapiruvchi tomonidan soʻz tanlovi va ularning oʻzaro aloqasiga qarab tanlanadi. Masalan, Shekspir asarlarida “thou” va “you” kabi soʻzlarning ishlatilishi oʻz vaqtida ijtimoiy holatga mos kelgan boʻlsa, zamonaviy ingliz tilida esa bunday farqlar deyarli yoʻq.

3. Grammatik stilistika: Grammatik stilistika, oʻz navbatida, ingliz tilining sintaktik tuzilishini va soʻz birikmalarining qanday tashkil topishini oʻrganadi. Sintaksisning turli uslublari, masalan, uzun va murakkab gaplar yoki qisqa va keskin jumlar, fikrning qanday taqdim etilishini, nutqning tezligini va uning taʼsirini belgilaydi. Asarlaridagi grammatik vositalar orqali yozuvchi yoki nutq soʻzlovchi oʻz fikrini qanday uslubda ifodalashini tanlaydi. Masalan, Charles Dickens asarlarida uzun jumlar va takrorlash orqali harakterlarni chuqurroq tasvirlash imkoniyati yaratilgan.

Xulosalar

Ingliz tilida stilistika turlari, ayniqsa fonetik, leksik-morfologik va grammatik xususiyatlari, tildagi estetik ifodaning murakkabligini koʻrsatadi. Har bir uslub oʻziga xos tahlilni talab qiladi, chunki har bir tildagi oʻzgarish, xususan fonetik va grammatik vositalarning ishlatilishi, adabiy asarlarda muayyan maqsadga erishish uchun qoʻllaniladi. Ingliz tilidagi stilistik xususiyatlarning chuqurroq oʻrganilishi, tilning faqat maʼlumot beruvchi vosita sifatida emas, balki estetik va badiiy jihatdan ham qanday ishlatilishini tushunishga yordam beradi. Stilistik vositalarning adabiy asarlarda qanday ishlatilishi nafaqat tilni, balki madaniyatni ham aks ettiradi. Tarjimada yoki adabiy tahlil qilishda bu jihatlar alohida eʼtiborga olinishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyhati:

1. Hoshimov, B. (2003). Ingliz tilida stilistika va uning asosiy turlari. Toshkent: Oʻzbekiston Milliy Ensiklopediyasi nashriyoti.
2. Sulonov, A. (2011). Ingliz tilidagi leksik-morfologik xususiyatlar. Toshkent: Oʻzbekiston davlat pedagogika universiteti nashriyoti.
3. Abduvokhidov, S. (2007). Til va adabiyot: Ingliz tilining fonetik tahlili. Toshkent: Adabiyot va sanʼat nashriyoti.
4. Raxmonov, T. (2010). Ingliz tilidagi sintaktik tuzilmalar va ularning stilistik ahamiyati. Toshkent: Oʻqituvchi nashriyoti.

5. Shamsiyev, A. (2005). Ingliz tilidagi fonetik va grammatika jihatlari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
6. Tursunov, B. (2009). Stilistika: Nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar. Toshkent: Sharq nashriyoti.
7. G‘ulomov, O. (2013). Ingliz tilidagi grammatik xususiyatlar va ularning adabiyotdagi rolini o‘rganish. Samarqand: Samarqand universiteti nashriyoti.
8. Ergasheva, R. (2012). Ingliz tilining morfologiyasi va leksikasi: Uslubiy masalalar. Toshkent: O‘zbekistan nashriyoti.

**Research Science and
Innovation House**